eZine

of Modern Texts in Translation

Nr 230 **14 martie 2023**

Maggie Butt

Poeme şi interviu, traduse în limba română de absolventa MTTLC

Cristina Botîlcă

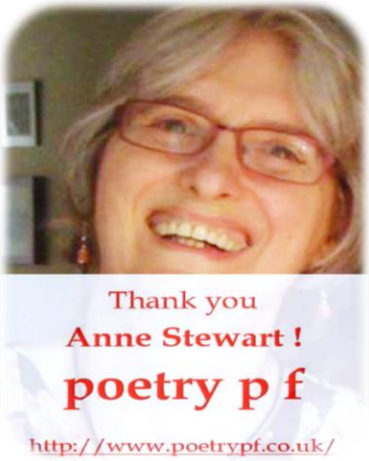

Coordonator: Prof. Dr. Lidia Vianu
Redactor de număr: Silvia Petrescu

MTTLC—Masteratul pentru Traducerea Textului Literar Contemporan
Universitatea din Bucureşti

ISSN 1842-9149

© **Mttlc** http://revista.mttlc.ro/

Director: **Lidia Vianu**

Redactor: **Silvia Petrescu**

Corectură: **Silvia Petrescu, Camelia Diaconu**

Postare şi publicitate: **Cristian Vîjea**

Pentru sugestii: lidia.vianu@g.unibuc.ro

Poeme și interviu
cu poeta

Maggie Butt

traduse în limba română de
absolventa MTTLC

Cristina Botîlcă

Cuprins

Ruj p. 4
Inițiere p. 5
Fire p. 6
N-au Fost să Fie p. 7
Miracol la Nunta din Taunton p. 8
Supraviețuire p. 9
(pentru Daisy)
Spații p. 10
Kamikaze p. 11
Când împlinesc 85 de ani p. 12
Înstelată p. 13
Părinte p. 14
Bulbi p. 15
(Pentru o fiică științifică)
Demetra p. 16
Viață de furnică p. 17
Tatuator p. 18
Noroc p. 19
Autoportret în Camera Albastră p. 20
(Parranporth, Corwall)
Sunt Fericită ca p. 21
„A Doua Viață" a Mea p. 22
Schimbări p. 23
Forma Ei p. 24
Ciuperci p. 25
(a se citi de jos în sus)
Agendă Telefonică p. 26
Listă p. 27
Otto Weiss — Crescătorul de Canari p. 28
Zvon p. 29
Violonist p. 30
Omorând Timpul p. 31
E Numai p. 32

Sfântul Protector al Bicicliștilor Nepăsători p. 33
Călătorind Invers p. 34
Proaspetele Mame p. 35
Așa se Desprind Generațiile p. 36
Lăuzie p. 37
Valea Morții p. 38
Începe Ziua Lucrătoare p. 39
Evaluarea Riscurilor p. 40
Dorință p. 41
Apă din topire p. 42
Condens pe Geamul de la Dormitor p. 43

4

Ruj

În vreme de război, femeile revin la roșu
stacojiu și carmin într-un tub rotativ
nu din solidaritate cu sângele vărsat
ci ca un semn al inimilor vii.

Sângeriu'-acesta-i nuanță de poeți
amuțiți fiindcă-au blamat tortura,
acest vermilion e artă
care-a scăpat din carceră,

cireșiul sfidează bombele-n cădere
lunetiștii care țintesc în cozile la pâine,
acest rubiniu e rezistența fetelor
dansând tango în fața albă-a morții.

5

Inițiere

Gara Sf Pancras, sâmbăta devreme,
curată, măturată, ușoară ca un gând.

Un bărbat într-un tricou de fotbal,
nailon, dungi alb-albastre,
ca într-o-ntrecere de bărci sau ca un cer de vară,
care se-ntinde peste burta plină pregnant
rămasă grea de-atâta bere și idei înguste.
Dacă l-ai felia așa ca pe-un cârnat
toate feliile-ar purta un nume: echipa sa,
cu-un scris de-nflorituri gotice, precum o acadea.

Un băiețel slăbuț, cu părul blond,
se clatină-agățat de un grilaj, cu capu'-n jos,
și poartă-aceleași dungi ce seamănă cu-un cer; dar are-n gene
o copie a tatălui ce stă să eclozeze.

Tigrul nu are dungi numai pe blana lui,
Ci și pe pielea de sub ea.

Tata oprește-un om în drum cu-un gest
intimidant ca un cuțit pe o alee noaptea,
scoate-nainte un aparat de fotografiat banal;
se pune lângă fiu și îi turtește părul,
zâmbește cu mândrie cu fața-i unsuroasă.

Un vis îndeplinit—eu și băiatul meu—
primul lui meci, grozavă inițiere
în speranța vie și-n disperarea-adâncă
asta-i să fii bărbat.

6

Fire

Aceste fire întinse între noi
încă vibrează, tensionate ca strunele
unor viori, trimit mesaje ca un bâzâit,
ca firele de telefon de la țară, încinse
de iubire, unde stoluri de păsări
poposesc în zorii unei zile reci de iarnă.

7

N-au Fost să Fie

Frații mei nenăscuți mă-nghesuie-uneori,
pretend mă înghiontesc, mă trag de păr, se fac
că-mi pun piedică. Fiindcă-s mai mari, mă necăjesc,
îmi iau cărțile, păpușile, mi le aruncă
de la unul la altul deasupra capului meu.
Sau uneori, când sunt drăguți, m-ajută
la teme, vin acasă
cu amici chipeși, mă-nvață
să conduc. Dar ei sunt frații mei
n-au-fost-să-fie și nu-vor-fi-deloc,
frații mei jeliți, pierduți din pântec
s-au dat din cale să-mi facă mie loc.

8

Miracol la Nunta din Taunton

Ei își agață bastoanele de scaune;
păr grizonat, soț și soție de peste cinci decenii,
dar când ating ringul de dans

ea-l ia de mână și tălpile-i plutesc,
tristețile și anii dispar precum o rochie
din care ieși, pe care-o uiți mototolită pe podea.

Durerea-și saltă vălul, ploaia dispare-n zare,
de parcă un monarh ar fi trimis un sol
s-aducă-n grabă o amânare-a vârstei,

de parcă ar putea să deruleze înapoi, ca filmul,
și să găsească-alt basm, dansând de data asta
pe-o altă melodie.

9

Supraviețuire
(pentru Daisy)

Odată, moartea era un personaj de-al casei,
stând în mânecă scurtă la masa
din bucătărie, sau întinsă pe pat prietenește
între un soț și o soție, îngreunând
munca moașelor la fiecare naștere,
aplecată deasupra leagănelor în zorii reci.

Plutește chiar acum în jurul tău, întinde
gâtul pe lângă asistenta care stă de veghe
longs și te hrănește zi și noapte, tânjește
stem să-nchidă monitoarele, să-nnoade tuburile, s-oprească
oxigenul, plescăie cu poftă la ce fragilă ești,
așteaptă să fii numai a ei.

Dar legiunea înarmată cu microscoape
și stetoscoape-i la căpătâiul tău.
Ei îți dăruiesc putere ca s-o-ndepărtezi
în zori de zi, cocoșată, iar tu te ridici,
îți perii părul de spiriduș, cu un zâmbet tânăr
plin de speranță, în splendoarea supraviețuirii.

10

Spații

Imense uși purpurii date de perete
nerușinate ca un striptease
scot la iveală un spațiu cavernos
golit de mașini de pompieri
și patru pantofi cu șireturi aruncați
talmeș-balmeș pe ciment
mirosind a șosete și a grabă.
Strigăte și fugă disipate
în liniștea din aerul închis.

Trebuie că-i vreme de război, când
tinerii piloți se năpustesc spre ceruri
lăsând în urma lor un ceai călâi, un sandviș început,
și un hangar înalt cât sala de banchet,
unde se-aud ecouri de demult
cu-adrenalina dinaintea luptei.

Însă există spații și mai grandioase
recent evacuate, întinse cât o rază de lumină
palpabile, nocive
unde și vântul face prin tavan vârtejuri
unde-au rămas indicii să ne-ajute:
ochelari orbi pe masa de pe hol
o carte răsturnată, cu paginile goale, lângă pat.

11

Kamikaze

Ai trăit cel puțin 20 de ani.
Simți că plutești.
Trage aer în piept de trei ori. Și nu mai ești.

Dincolo de moarte și viață. Priceperea și spiritul sunt una.
Uită de viața ta lumească.
Ai trăit cel puțin 20 de ani.

Pregătește-ți sinele. Armonizează-ți creșterea.
Nu-ți irosi cu ușurință viața. Fă tot ce poți.
Trage aer în piept de trei ori. Și nu mai ești.

Un luptător loial e-un fiu cu inima curată.
Vezi fața mamei tale. Fața ei de toate zilele.
Ai trăit cel puțin 20 de ani.

Viteza e de mii de ori mai mare.
Tovarășii tăi care-au murit deja te urmăresc.
Trage aer în piept de trei ori. Și nu mai ești.

La final se poate s-auzi cum se sparge-un cristal.
O să vezi zâmbet de flori de cireș.
Ai trăit cel puțin 20 de ani.
Trage aer în piept de trei ori. Și nu mai ești.

12

Când împlinesc 85 de ani

La micul-dejun voi mânca ciocolată
o grămadă care lucește ca un cal de curse
transpirând grăsime saturată.

Iar eu o voi devora,
îngrămădind în gură dumicații moi
acoperindu-mi degetele și fața.

De dimineață, voi merge pe motocicletă
piele neagră și nicio cască de protecție
păr alb curgând în valuri, o provocare.

La prânz, voi mânca șuncă prăjită
în pâine albă, cu unt,
aromă sfidătoare care face să-mi plouă-n gură.

După ce trag un pui de somn în patul din vitrină,
Îmi voi invita doctorul să mâncăm brioșe,
și voi linge crema grasă de pe lama cuțitului.

Iar la apus,
mă voi ridica la cer într-un planor
cântând în liniștea stranie.

În ziua următoare, voi dansa desculță-n ploaie
sau m-apuc de fumat (și trag fumul în plămâni)
sau de scufundări
sau o s-alerg cu foarfece

dacă-așa vreau.

13

Înstelată

Râzând desculță-n drum spre casă de la discotecă
înstelată, fără griji, în siguranță înăuntrul haitei
ne legănăm pantofii-n mâini, ca pe brățări,
pământul rece ne-alină bătăturile de la atâta dans
și pulsul vieții ne cântă-n sânge.
Ne oglindim în geamurile negre de la magazine
și noaptea-i plină de noi, de tinerețea noastră.
Mașinile-s puține, vocile noastre-s peste tot în aer,
și voi, cei trei băieți, defilați țanțoș, cu membre lungi,
lumea e-a voastră ca s-o stăpâniți
vă dați capul pe spate, urlați la lună,
Suntem dumnezei!
Și eu mă uit
Și-așa e, sunteți.

14

Părinte

Pentru că nu am suportat ca să te las să pleci
prin trupul meu te-am readus la viață.

Gene care zăceau dormind au prins o rădăcină
și-o floare-a apărut în mine jumătate.

Fălcile mele se lasă doar un pic
până ce gura ta-mi zâmbește din oglindă.

Înot prin mângâierile pe care le doreai
și te-ntâlnesc în respirația-mi ușoară.

Prin ochiul meu, tu prinzi detaliul lumii
și calmul tău îmi îndulcește drumul.

Pentru că nu am suportat ca să te las să pleci
prin trupul meu te-am readus la viață.

15

Bulbi

(Pentru o fiică științifică)

Te-ntreb, cum știe bulbul care hibernează
când să se scuture și când să se trezească?
Țintuit în solul înghețat și negru
noapte perpetuă de frig și umezeală.
Cum știe el că vremea a venit
ca să împingă-afară vlăstarul viermănos
în solul hibernal
la timp ca să-nflorească în aprilie, pe 23?

Te provoc—ia un bulb și dă-i jos
coaja lucioasă, ca de hârtie arămie
pliu după pliu, precum o ceapă albă
și-arată-mi unde-și are ceasul
sau microcipul care îl pornește
ca să-nflorească-n ziua potrivită, cu toți ceilalți,
oricât de rece și de umedă-ar fi ea primăvara.
Unul mai leneș iese din septembrie, fiindcă nu doarme.

Te provoc—ia ADN-ul spiralat din mine
ventricule șuierătoare care pompează,
terciul din capul meu care e plin de zvâc,
și-arată-mi unde e depozitată iubirea pentru tine
care va trăi mult după mine.

16

Demetra

Când o conduci pe fiica ta la tren
și o privești cum, palidă, alunecă în noapte
și tu rămâi în stație
cu lacrimile tale așa de mici pe piele,
devii numai o șoaptă când dragostea ți-e smulsă;
te-ntorci spre gura lată de metrou
care coboară în aerul fierbinte, sufocant,
știind ce simplu-ar fi
să iei scara rulantă până în foc, unde domnește Hades
dacă-ai avea și cea mai mică șansă
să o aduci pe ea-napoi la tine.

17

Viață de furnică

Alergând de la o prelegere la alta
târând după noi cuvinte încrezute
ca frunze tăiate jumătate cât noi;
Ocupându-ne cu recenzia lui cutare,
cu premiile și necrologul lui. Venind și plecând,
plecând și venind, șerpuind printre firele
de iarbă, de parcă ar fi giganții pădurii,
holbându-ne în sus la oamenii cu bocanci
și mai sus, la păsări, tânjind după zbor.

18

Tatuator

Aleg undele cărnii tale vii—
picturile mele respiră, transpiră, lucesc, înmoaie soarele
nu-s prinse-n holuri triste și nici fixate-n ziduri
în absida rece a unei biserici. O, da, ar rezista,
dar neștiind nimic despre iubire: siguranța-aceea
a numelor din inimă; cicatricea care arată
unde era iubirea odată (numele șters, dar amintirea
încă respiră); singura cale când pleacă băieții la luptă,
(n-ai ce să faci atunci cu cranii, ancore, cu buze, trandafiri)
intră-năuntru cu sfială, spune doar o vorbă, Mama.
I-o tatuez. Piele pe piele, o ia-n mormântul lui,
iar ea dispare-n același timp cu el.

19

Noroc

Crezi în noroc?
Acel tic-tac, subțire ca o foaie, al secundei
care, când mergi, merge cu tine-odată
acela care-i totul întru totul pentru tine;
acel licăr din aer care te protejează
de o mașină-aiurea, de sticlă zburătoare,
de-un glonț rătăcitor și de metal strivit
de sânge și durere; oftatul rugăciunii
care gonește boala de lângă capul tău
și o trimite-n noapte?

20

Autoportret în Camera Albastră
(Perranporth, Cornwall)

Pe jumătate-odaie, pe jumătate cer, sus într-o casă
prinsă c-o ancoră de lume, tensionată
precum un zmeu trăgând în sus de sfoară;
curbura din tavan, curbura din acoperiș,
decolând înspre un cer de cobalt; o aripă de ciocârlie
ai loc să fii purtată de vântul cald al verii,
să te înalți și să plonjezi într-un senin de flori reflected
oglinda mării pe ziduri de un albastru-gri;
și zilele ce vin într-o-ncăpere de sirene
să-ți crească branhii și niciodată să nu ieși
la suprafață, să respiri; iar eu, în cameră,
ruptă de lume-n albăstreala zilei
în țipete de pescăruș și în lătrat
de câine și în fior de aer;
îmi dau drumul la vale de pe un deal de țară,
pedalele-s de capul lor, la fel și eu, în vânt.

21

Sunt Fericită ca

un om a cărui casă, în trepidațiile
unei alunecări, se-oprește

chiar unde sperase că va locui
deasupra golfului întins.

Urcând cărarea, el deschide
ușa din față, găsind că zguduirea

desprinse-un sac de diamante
din tavan, care zăcea acum

împrăștiat pe jos și îi făcea cu ochiul.

22

„A Doua Viață" a Mea

Fără ecrane și birouri pentru mine: ci bronzată
ca o plăcintă coaptă, cu ochi ridați holbându-mă
la mare; părul meu împletit și ars
ca paiul de sare și de soare; costum de scufundări mulat
ca pielea unei foci; un trup de mușchi și de speranță.

Sinele meu de-al doilea nu va simți înfiorarea rece
a mării atâta timp cât valurile-s mari: le voi străpunge
cu pieptul, zdruncinată și udă pân' la piele,
tușind de la atâta apă și vrând mereu mai mult,
cu picioarele-amorțite, gata de adrenalină.

Și seara, cu buzele sărate și cu nisip pe piele,
să stau pe lângă foc și să privesc scânteile cum sar spre stele,
să-ascult poemele și cântecele lumii,
când toate caută cuvântul ideal,
al valului perfect ce-o să ne poarte înapoi la mal.

23

Schimbări

Eșuată la malul lumii,
pântecul meu curbat odihnindu-se
pe granulozitatea necunoscută
a nisipului, legănată de
acel du-te-vino al valurilor.

Nu-i nimeni care s-arunce cu apă
pe mine, care să mă împingă
înapoi în ocean. Trebuie
să mă întorc singură, să învăț iar
cum să fiu centrul lucrurilor,

pas cu pas în fiecare zi
ca victima unui atac cerebral
să învăț din nou să merg
să vorbesc: lucruri
pe care le știam odată.

24

Forma Ei

doi
inițial
îmbrățișați
apoi umflați
afară, pânze tăiate
de vânt, pântece pline
de mișcare, casă cu zgomot
și zăpăceală, ore înghesuite
cu sunet, fugă și plinătate,
până ce se-nchid ușile
se face liniște și pace
și văd că vom fi
într-un final
aduși doar
la noi
doi

25

Ciuperci
(a se citi de jos în sus)

palide
reflectând raze
dintr-un loc turbos
care țâșnesc în întuneric
perci
ciu
sunt
poemele

26

Agendă Telefonică

Aici, numele se pitesc printre frunze
ca scorpionii, te atacă pe-ascuns,
în toiul dimineții. Nume
care pârjolesc, pe un ton silențios.
Ce pot să fac? S-acopăr cu cerneală? Violența
Un adevăr prea-ndepărtat.

Pasta corectoare le-ar acoperi ca pe morminte
în zăpadă, o umflătură cicatrizată
care amintește de rana ascunsă.
Atunci, numai o cruce simplă, pânze albe ale serii
strânse, dincolo de care numele
rămâne, întrezărit ca printr-o poartă
care duce în alt timp, în altă lume.

27

Listă

Stai așa, că știu că sunt pe-aici pe undeva,
dacă nu mă mai zorești așa, le voi găsi.
Poate că le-am împachetat într-o valiză,
sau le-am înfășurat într-o hârtie și le-am legat cu sfoară.
Sau poate sunt în pod, în magazie sau, a! Ia uite —
lista mea mototolită cu Lucruri Nemaipomenite pe care
să le fac în viața asta. Așa că trebuie să fie pe aici...
Sub pat? Poate le-am strecurat prin filele-unei cărți,
ori prin minutele-unei zile? Să verific lista. Măi să fie!
N-am bifat nimic. Am pierdut lista și m-am ocupat de
nu știu ce. Dar mai am timp. Dă-mi
lista, voi începe azi. Ce vrei să spui?
Acum? N-am timp nici să-mi iau haina?
...

28

Otto Weiss — Crescătorul de Canari

M-așez în linie în burnița jilavă
sub privirea fixă a soldaților,

nemulțumiți de sarcina lor secundară,
dorindu-și să folosească baioneta amicală,

simțind cum ne trece prin picioare bubuitul
armelor din Franța, o linie de bas

pentru cântecul păsărilor pe care le numesc întâi
cu numele învățate de la mama,

mă opresc vinovat, ca și când soldații-mi aud
gândurile, mă corectez: Măcăleandru,

Sturz și Pitulice; mă întreb cine-a hrănit
păsările mele dragi azi, cine a ridicat învelitorile

de pe coliviile lor de răchită, cine-a lăsat trilurile lor
să zboare până sus, în camera deasupra magazinului
de parcă-aproape pot să le aud, înveselind
dimineața, curate ca o apă.

Ploaia cade mai deasă, mi se scurge
pe ceafă. Păsările

una câte una, amuțesc.

29

Zvon

Ai auzit? E-adevărat? Spune și altora...
S-a petrecut în timpul raidului. (Eram sub pat.)
Câți au scăpat? Nu știe nimeni.
I-a dus în zbor spre libertate. Sus și s-au dus.

S-a petrecut în timpul raidului. (Eram sub pat.)
O noapte fără lună. Băieții noștri știu să se descurce.
I-a dus în zbor spre libertate. Sus și s-au dus.
Un dirijabil a zburat aproape de pământ pe dealul nostru.

O noapte fără lună. Băieții noștri știu să se descurce.
Au aterizat pe terasă și i-au tras la bord.
Un dirijabil a zburat aproape de pământ pe dealul nostru.
Gărzile n-au apucat nici să se-ncalțe!

Au aterizat pe terasă și i-au tras la bord.
Câți au scăpat? Nu știe nimeni.
Gărzile n-au apucat nici să se-ncalțe!
Ai auzit? E-adevărat? Spune și altora...

30

Violonist

Singura mea soție-acum—uite-o cum tremură
sub degetele mele, cum îmi umple zilele,
cerându-mi tot mai mult și tot mai bine,
nu mai puțin decât obediență oarbă de la mine.

Nu sunt un om gelos, îmi place să o-mpart
să-i las pe alții să-i admire vocea, cântecul
mamelor, iubiților, copiilor,
grăind gânduri pe care nu-ndrăznim să le numim.

Le este foame de ea, de două ori pe săptămână
sala de concerte e plină pentru ca ea să cânte
epuizarea și dorința din inimile lor
ale chelnerilor, croitorilor, oamenilor obișnuiți și muți.

Chiar și cei mai duri pot lăcrima cu ea;
ea îi deschide c-o lamă de chirurg abil,
despoaie suferințele,
îi curăță prin foc.

31

Omorând Timpul

Cine ar fi crezut că moartea-i va fi așa zgomotoasă?
Că ferăstrăul, pila și ciocanul vor marca
măcelul asurzitor al zilelor?

Că minutele trebuie străpunse cu o baionetă unul câte unul
cu zgomot, în ateliere și la margine de paturi
sculptând, bătând, ciocănind toate orele din zi?

Am vrut să se sfârșească repede după săptămâni
de despărțire dureroasă, iute ca un glonț
sau ca o tăietură de lamă ascuțită,

dar fiecare secundă trebuie ademenită, distrasă
ocupată c-o activitate asiduă înainte s-apuce să respire
pentru ultima oară, fierbând cu sânge reticent.

În fiecare dimineață, după un somn agitat, o nouă zi
așteaptă să fie torturată, otrăvită, scuturată până ce dinții
îi clănțăne în cap, înnebunită de rafale asurzitoare.

32

E Numai

E numai o răceală, drăguță.
Toți răcim.
E forfotă-n rufe de la batistele noastre
steaguri ale capitulării.

E numai o tuse, drăguță.
Toți tușim.
O mie de bărbați care latră sec
toată noaptea, fără somn.

Par slabă, drăguță?
Cu toții părem slabi.
Peștele e uneori putred
și se răsucește în măruntaiele noastre.

E numai o viață, drăguță.
Toți avem vieți.
Unii le varsă în tranșee
alții într-o cușcă.

E numai un război, drăguță.
Toți avem războaie.

33

Sfântul Protector al Bicicliștilor Nepăsători

O dată am zărit-o
(era-n Olanda, clar)
pe bicicleta lor rapidă
pe pista pentru biciclişti,
șezutul ei se balansa
pe coarnele iubitului,
înapoi în viitor,
picioarele înfășurate-n jurul lui,
ei se sărută, orbiți de pasiune
ghidați doar de iubire.

34

Călătorind Invers

Soarele jos greblează câmpul, arată
brazdele din pământ expuse la îngheț;
garduri tunse îngrijit, chircite
la pământ, gata de iarnă
copaci, pierzându-și frunzele, gata
să devină sculpturi.

Mereu am rezervat locurile din care văd în față,
dornică să văd suburbiile orașelor noi,
lacurile în care se-azvârlă norii, morile
care defilează, un cal alb care păzește-un deal.

Însă acum, înaintând în iarnă
și în apus de soare, odată cu fermele
care ba sunt, ba nu mai sunt,
rezerv locurile din care văd în spate —
ca să privesc lunca deschisă a vremii ce-a trecut
cum se întinde cât poți să vezi cu ochii.

35

Proaspetele Mame

În ziua a treia am stat și-am plâns, cu sânii de beton
rupte și cusute. Am plâns pentru iubirea care se deschide
și se închide ca un pumn, inundând peșterile inimii.

(Lacrimile noastre, apa care plonjează în cascadele din junglă,
furia unei furtuni de vară, izbindu-se de petale
o înmuiere-n râulețe înghețate care cuprind scalpul.)

Am plâns de ușurare că suntem vii și noi, și voi, că respirați
dincolo de durere. Am plâns pentru cele dinainte, mame
în cimitire umede, pentru coșciugele cât o cutie de pantofi.

(Lacrimile noastre, curgerea constantă a iernii pe burlan,
prelingerea acoperișului în găleți preapline, boluri și vase,
picurarea neîncetată de o noapte-ntreagă a robinetului uzat.)

Am plâns pentru toate căderile din care nu vă putem prinde:
dascăli tirani, înfrângeri, apeluri nocturne
dincolo de brațele noastre. Am plătit în avans cu lacrimi.

36

Așa se Desprind Generațiile

Mâna fiicei mele e trasă dintr-a mea
de greutatea și-mbrâncirea navetiștilor
de la metroul din Moscova — nepăsători
că ea e foarte mică și eu sunt panicată
fiindcă ușile de închid între noi.

Acum mama adoarme și se trezește,
se regăsește și se pierde, iar mâna ei alunecă
dintr-a mea cu încetinitorul. Fără să știe
dacă mai vine vreo stație după aceasta
în care ea să vadă iar de mine.

37

Lăuzie

Ce muncă-i cea mai grea, cea mai laborioasă?
Cea care ți-a împins copiii la lumină
sau asta, care te naște-n întuneric?

În ambele există respirație, grea și feroce,
și un efort care-ți schimonosește fața;
și ambele-ți aduc o lume neștiută.

În sarcină, mâncai cât pentru doi,
dând mai departe pofta de lemn dulce;
curând, tre' să trăiesc cât pentru doi.

Atunci, ai stat într-un salon trei zile, singură
în teama și-n durerea facerii. Așa că nu te las acum
oricât de multe ore o să-mi ia, sau zile.

Apoi e rândul meu ca să te car pe tine
făcută ghem în mine-n siguranță
pentru cât timp voi mai trăi pe lume.

38

Valea Morții

Sunt aplecată-n șa acum și intru the badlands;
pe teren sterp; praful țâșnește de sub copitele de cai,
am praf în ochi, am praf pe limbă.

Un soare-nalt arde tot aerul,
transformă toate pietrele în forme de regret;
toți cactușii au țepi acuzatori.

Aici n-am unde să mă ascund de mine,
și dezolarea-i gata să pornească ploaia
de săgeți oricând de după culme.

Mă urmărește roiul de muște al nefericirii;
oricât aș fi de iute atunci când le alung,
călătoresc cu mine-n nor bâzâitor.

A m-apăra n-am cum, decât cu pălăria,
de soare și de muște. Ling buzele crăpate.
Trop-trop. Trop-trop. Galop.

39

Începe Ziua Lucrătoare

Mă scol devreme în pășune cu adormiții
lei. Un mușchi se zbate sub o coastă arsă.
O coadă ciufulită tresare la o muscă. Răsare soarele.
Mă-ntorc ca să pătrund din nou în vise, însă un cap greoi
cască și se ridică, apoi un altul ce scutură
o coamă somnoroasă. Și unul câte unul se poticnesc
când se ridică, ochii de chihlimbar fixați pe mine,
și-un gard e ridicat în liniște, când stau cu spatele,
care să stea-ntre mine și lunca adormită. Iar leii avansează
cu labele decise și dinții pregătiți.

40

Evaluarea Riscurilor

Îmbracă-ți superstițiile cu nume noi,
viitorul e-o margine de râpă-n întuneric.
Prefă-te științific, cere despăgubiri,
îmbracă-ți superstițiile cu nume noi,
consultă rune, cărți de tarot, lipește-ți urechea de stele.
Oricâte planuri faci, adevărul deja se cunoaște,
îmbracă-ți superstițiile cu nume noi,
viitorul e-o margine de râpă-n întuneric.

41

Dorință

în roata stelelor
și-n strânsul grânelor
în vâlvătaia vie
la nașterea zilelor

în freamătul firului
și-n soarele plită
în cald și-n furtună
și-n lumea grăbită

în mânia și-n mania
a norilor rostogolire
în amurgul indigo
și-n adormire

în fluturat de aripă
ori în clipiri de pleoapă
în duminica lentă
anii scapă

în umezeala burniței
în caldă învelire
să fii veșnic tu
să fie iubire

42

Apă din topire

Îmi vine ceasul, simte-l adus de briză
privește picături care se cern pe geam

atinge-un cub de gheață cu buzele și limba
simte chimia rece a apei din topire

uite cum pot eu să inund câmpiile și să înghit recolta
cum pot să dau pe-afară din fântâni, să vă inund morminte

să ridic morți; pământul dur va fi o mlaștină
care s-alunece, să supureze și să lipăie, o simfonie de noroaie

auzi în somn cum picură și gâlgâie și curge
te-ntinzi după epava la care-ai tot visat

mături de pe covor noroi și mâl din râu
îmi umfli, când plângi sărat, hotarele;

învolburi mările, lungi respirații care să salte dealuri
vin valurile ca să-și recupereze moștenirea

ascultă viitorul: zdruncinat de ploaie, ca un lac
nimic nu despreunează apele de ape.

43

Condens pe Geamul de la Dormitor

Invizibilul se preface limpede

respirația
din somn
a
iubiților
d
e
v d
i e
n
e i
n
p t
l e
o r
a i
i o
e r

Maggie Butt

Interviu de Cristina Botîlcă

Cristina Botîlcă: After I have read some of your poems, I had the feeling that they were written as a form of therapy. In some of them, you describe the death of your mother, the struggle of seeing your baby grow up and the fears of motherhood. Do you write more for yourself, as therapy, or for somebody else, for example readers who experience the same feelings and fears as you do?

Cristina Botîlcă: După ce am citit câteva din poeziile dumneavoastră, am avut sentimentul că au fost scrise ca o formă de terapie. În unele din ele, descrieți moartea mamei, strădania de a vă vedea copilul crescând și temerile maternității. Scrieți mai mult pentru sine, ca terapie, sau pentru altcineva, spre exemplu pentru cititorii care au aceleași trăiri și temeri?

Maggie Butt: I never think of my writing as therapy, but I think I write because it is my way of explaining the world to myself, so maybe that is a kind of therapy. I believe that all writing, and language for that matter, exists to communicate. So if I read something by someone whose experience is very different from mine, it opens a window into their world and brings them closer. But more often it tells us how close we already are: we all love and grieve, and laugh and cry. So writing can make us feel less alone. I do not write with that as an aim. I simply write to make small crafted fragments out of the chaos of life. If someone else recognises the feelings and says, "Yes, it was like that for me too," that is a bonus. So I do not write as a deliberate act of therapy, nor could I say if it has had any therapeutic effect to write it. Do I grieve less because I

Maggie Butt: Nu mă gândesc niciodată la ceea ce scriu ca la terapie, dar cred că scriu pentru că este felul meu de a-mi explica lumea, deci cred că și aceasta este un fel de terapie. Cred că toate formele scrisului și cele ale limbajului există pentru a comunica. Așa că, dacă citesc ceva scris de cineva care a avut o experiență diferită de a mea, acest lucru deschide o fereastră către lumea lor și îi aduce mai aproape. Dar adesea ne arată cât de aproape suntem deja: cu toții iubim și suferim, râdem și plângem. Așa că scrisul ne poate face să ne simțim mai puțin singuri. Nu scriu având acest scop în minte. Pur și simplu scriu ca să făuresc mici fragmente din haosul vieții. Dacă cineva recunoaște aceste sentimente și spune: „Da, și eu am simțit la fel”, este un bonus. Așadar, nu scriu ca un act intenționat de terapie și nici nu pot să spun că scrisul a avut vreun efect

have written about loss? Do I love more because I have written about love? No. But I do think that any creative act is an act of making, and perhaps that helps to make the writer whole again.

Cristina Botîlcă: I love knowing what sparks that artistic fire in people. What makes you say "Oh, I have to write that down and turn it into a poem"? Could you please describe your writing process to me?

Maggie Butt: It is very hard to answer this question. I see a million things a day and hear thousands, and very few of them flick that switch. Why was it that seeing some abandoned shoes on the forecourt of a Fire Station made me write a poem, or hearing on the radio that there are three official degrees of twilight? I honestly could not say what it is that ignites the fire. My family are the most important part of my life, and yet I never write about them. Why is that? I really do not know. I am afraid it is a mystery! In terms of process, that depends on what I am writing. Fiction or articles are quite different from poetry. I never sit down in the morning and say, "Today I am going to write a poem," in the way I would for an article or fiction. First, there has to be a

terapeutic. Sufăr mai puțin pentru că am scris despre pierderea cuiva? Iubesc mai mult pentru că am scris despre iubire? Nu. Dar cred că orice act de creație este un act de făurire și poate că acest lucru îl face pe scriitor să fie întreg din nou.

Cristina Botîlcă: Îmi place să știu ce aprinde focul artei în oameni. Ce vă face să spuneți „Trebuie să scriu repede asta și să o transform într-o poezie”? Puteți să îmi descrieți procesul dumneavoastră artistic?

Maggie Butt: Este foarte greu să răspund la această întrebare. Văd un milion de lucruri pe zi, aud mii de lucruri, și foarte puține din ele reușesc să apese acel buton. De ce m-a făcut să scriu faptul că am văzut o pereche de pantofi abandonată în curtea din față a unei stații de pompieri sau că am auzit la radio că există trei tipuri de crepuscul? Sinceră să fiu, nu aș putea să spun ce aprinde acel foc. Familia mea este cea mai importantă parte din viața mea și totuși nu scriu niciodată despre ea. De ce? Chiar nu știu. Mă tem că este un mister! Cât despre proces, el depinde de ce scriu. Ficțiunea sau articolele diferă destul de mult de poezie. Nu iau loc niciodată dimineața, spunând „Azi voi scrie o poezie” în același fel în care aș face-o cu un articol

trigger—a few words overheard, like, "in war-zones women wear red lipstick". Words start to coalesce in my head around the trigger idea, a phrase or a line, and a poem will start to make itself known. I have to be aware, and open to it. This often happens when driving, or swimming, or drifting to sleep, and I have to stop the car or wake myself up to write down the first few words before they evaporate. That first phrase or line is like a magnet, drawing other words to it, and they begin to gather, sometimes quickly, sometimes over years, but again have to be scribbled down before I forget them. I copy these initial scraps into a note-book which lives by my bed, and start to experiment with expansions, extensions and reworkings. A possible form might begin to feel right for the subject. Then it gets typed up. Words and lines are moved around, exchanged, tested, discarded until the final poem begins to emerge. When the process feels as if I cannot go any further, I take it to friends for comment before sending it out for possible publication.

Cristina Botîlcă: Lately, poetry has

sau cu ficțiunea. În primul rând, trebuie să existe un factor declanșator — câteva cuvinte pe care le-am auzit, spre exemplu „în zonele de război, femeile se dau cu ruj roșu”. Cuvintele încep să se închege în mintea mea în jurul acestui factor, care poate fi o propoziție sau un rând, și un poem va începe să își facă apariția. Trebuie să fiu conștientă de asta și deschisă. Acest lucru se întâmplă adesea când conduc, înot sau adorm, și trebuie să opresc mașina sau să mă trezesc pentru a scrie acele câteva cuvinte înainte să se evapore. Acea primă propoziție sau acel prim rând este ca un magnet care atrage alte cuvinte, iar ele încep să se adune, uneori rapid, alteori după ani de zile, însă din nou ele trebuie scrise înainte să le uit. Copiez aceste notițe inițiale într-un carnețel pe care îl țin lângă pat și încep să experimentez cu expansiuni, prelungiri și rescrieri. Încep să simt că o anume formă s-ar potrivi mai bine subiectului. Apoi le scriu la calculator. Mut cuvinte și versuri, le schimb, le testez, le arunc până când forma finală a poemului începe să apară. Când simt că procesul nu poate merge mai departe, îl trimit prietenilor ca să își dea cu părerea înainte de a-l trimite mai departe, spre a fi, poate, publicat.

Cristina Botîlcă: În ultima vreme,

become more and more popular. However, this also means that we can find it in a variety of forms and styles and sometimes choosing a poetry book to read may be difficult. What makes a poem worthy of being read and shared with other people? Of course, this is a subjective aspect of poetry, but I would love to know your opinion.

poezia a devenit din ce în ce mai populară. Totuși, acest lucru înseamnă că o putem găsi în variate forme și stiluri și, uneori, alegerea unui volum de poezie poate fi foarte dificilă. Ce face ca o poezie să merite a fi citită și împărtășită cu alții? Desigur, acesta este un aspect subiectiv al poeziei, dar mi-aș dori să știu care este opinia dumneavoastră.

Maggie Butt: I am delighted of course to see poetry growing in popularity. I think it is the perfect form for people in a hurry—bitesized, philosophical, penetrating to the heart of what it means to be alive. I sometimes buy a book by a poet I already know and admire, but normally I buy poetry books after hearing people read from them, when I think I want a chance to read a poem more slowly to myself, or to explore more of the poet's work. I am very lucky, living in London, that there are more poetry readings than I could possibly attend, so I get to hear a good variety. There are also masses of poetry online. I judge quite a lot of poetry competitions and I know very well that the value of a poem is highly subjective. But I am not interested in poetry which is abstract. However clever the craft may be, it fails for me if it does not engage with my emotions, move me, make me laugh, or help me

Maggie Butt: Desigur, sunt încântată să văd că popularitatea poeziei crește. Cred că este forma perfectă pentru oamenii grăbiți—scurtă, filosofică, descoperind inimii ce înseamnă să fie în viață. Uneori, cumpăr o carte a unui poet pe care deja îl cunosc și îl admir, dar în mod normal cumpăr cărți de poezie după ce aud pe cineva citind din ele, când decid că vreau să citesc o poezie pentru mine, într-un ritm mai lent, sau să descopăr mai mult din munca poetului. Locuind la Londra, sunt foarte norocoasă că există mai multe cercuri de poezie decât pot eu să frecventez, așa că am ocazia să aud o varietate foarte mare. În plus, există multă poezie și în mediul online. Fac parte din juriul multor concursuri de poezie și știu foarte bine că valoarea unui poem este un lucru foarte subiectiv. Dar nu sunt interesată de poezia abstractă. Oricât de ingenios ar fi acest meșteșug, nu are niciun efect

see the world in a slightly different way, perhaps to take me somewhere I have never been, or to resonate at a deep level with my own experience. As Emily Dickinson said, a poem has to "tell it slant" and then "take the top of your head off". I want to be surprised, to feel a door or window has been opened.

asupra mea dacă nu îmi stârnește emoții, dacă nu mă mișcă, dacă nu mă face să râd ori dacă nu mă ajută să văd lumea într-o manieră ușor diferită, poate ducându-mă undeva unde nu am mai fost, ori rezonând la un nivel mai profund cu experiența mea. Așa cum spunea Emily Dickinson, un poem trebuie să „o spună pe ocolite" și apoi să „îți sucească mințile". Vreau să fiu surprinsă, să simt că s-a deschis o ușă sau o fereastră.

Cristina Botîlcă: You started your career as a journalist. Did your experience as a newspaper reporter and BBC producer shape the poet Maggie Butt? Did you find that some events you witnessed were worth writing about?

Cristina Botîlcă: V-ați început cariera ca jurnalist. Experiența ca reporter și producător BBC a dat naștere poetei Maggie Butt? Ați considerat că merită să scrieți despre unele evenimente la care ați fost martoră?

Maggie Butt: I have alsways been a writer, through and through. I have books of poems and stories dating back to the age of seven, and writing is as essential to me as breathing. Working as a newspaper reporter certainly honed my skills in terms of being succinct and clear, and becoming a documentary director encouraged my ability to notice small things, and to write in a way that conveyed what I saw and heard as vividly as possible. Every experience is part of what shapes you as a writer. Chaucer said, "the lyfe

Maggie Butt: Întotdeauna am scris, indiferent de situație. Am cărți de poezii și povești scrise când aveam șapte ani, iar scrisul este ca aerul pentru mine. Slujba de reporter mi-a îmbunătățit abilitatea de a fi succintă și clară, și faptul că am devenit regizor de film documentar mi-a încurajat abilitatea de a observa lucrurile mici și de a scrie într-o manieră care să transmită ce am văzut și ce am auzit cât de intens pot. Fiecare experiență face parte din ceea ce te formează ca scriitor. Chaucer spunea că „viața e atât

so short, the crafte so long to lerne" and I think that is true. I am still learning and experimenting and developing. One of my students once said, "A writer is like a recycling centre" and I think that is true too, so although I have not written many poems about things I saw during my journalism years, I certainly draw on those years, in terms of writing in a filmic, journalistic way, and very often being inspired by something I see.

de scurtă, meseria se învață atâ de greu" și cred că este adevărat. Încă învăț, experimentez și mă dezvolt. Unul din studenții mei a spus odată că „un scriitor e ca un centru de reciclare" și cred că și acest lucru este adevărat, așa că, deși nu am scris prea multe poeme despre lucrurile pe care le-am văzut în timpul anilor petrecuți ca jurnalist, sunt sigură că m-au influențat în ceea ce privește scrisul într-o manieră cinematică, jurnalistică, adesea inspirată de ceea ce văd.

Cristina Botîlcă: Your collection of short poems "petite" was turned into a dance piece by Lesley Main. The poems from your collection "Ally Pally Prison Camp" were brought to life with the help of a mobile phone app. The illustrations for your collection "Sancti Clandestini – Undercover Saints" were made by the students who study Illustration at the Middlesex University. How difficult (or how easy) do you think it is "to translate" poetry into illustration or dance?

Cristina Botîlcă: Colecția de poezii scurte „petite" a fost transpusă într-un dans de către Lesley Main. Poemele din colecția „Lagărul Ally Pally" au fost aduse la viață cu ajutorul unei aplicații mobile. Ilustrațiile pentru colecția „Sancti Clandestini – Sfinți sub Acoperire" au fost realizate de studenții de la departamentul de Ilustrație al Universității Middlesex. Cât de dificil (sau ușor) credeți că este „să traduci" poezia în ilustrații sau în dans?

Maggie Butt: It is such a thrill to me when artists from other art forms are inspired by my words and want to take them to another place. The leading poet Philip Gross said, of "Sancti Clandestini": "If the proof of a poem is in the richness of responses it

Maggie Butt: Este o bucurie pentru mine când artiștii care se dedică unui alt gen de artă sunt inspirați de cuvintele mele și vor să le transforme în altceva. Marele poet Philip Gross a spus despre „Sancti Clandestini": „Dacă dovada valorii unui poem este

provokes, the illustrations here are that response made visible." That was generous and heartening. I could not say how "easy" it is to translate poetry into illustration or dance, because I do not actually have to do that. But it is a huge delight to see the words I have scribbled privately transformed into the movement of bodies on a stage, or the bright imaginative colours of art-work. Occasionally of course my reaction to the illustrations was, "Oh, it's not at all like that in my head!" but mostly they had absolutely captured the images I was seeing myself. The mobile phone app was so interesting to work on — I recorded some of the poems, and they were added, so that someone walking around Alexandra Palace will hear different poems of mine at different locations. It is very exciting when your work is lifted off the page, and also when it is presented to an audience who might not be usual poetry readers.

în bogăția răspunsurilor pe care le stârnește, ilustrațiile de aici sunt acel răspuns făcut vizibil." Cuvintele sale au fost generoase și încurajatoare. Nu aș putea spune cât de „ușor" este să traduci poezia în ilustrații sau dans, pentru că nu eu trebuie să fac acest lucru. Dar este o bucurie mare să văd că însemnările mele intime s-au transformat în mișcarea trupurilor pe o scenă sau în culorile vii și pline de imaginație ale unei opere de artă. Ocazional, desigur, reacția mea văzând ilustrațiile a fost: „În mintea mea, nu arată deloc așa!" Dar, în mare parte, au captat integral imaginile pe care le vedeam și eu. A fost foarte interesant să lucrez la aplicația pentru telefonul mobil—am înregistrat câteva poeme, iar ele au fost adăugate în așa fel încât, când cineva se plimba pe lângă Palatul Alexandra, auzea diferite poeme în funcție de locul în care se afla. Este foarte emoționant când munca ta este extrasă din pagină și prezentată unui public format din oameni care nu citesc poezie în mod obișnuit.

Cristina Botîlcă: You were a judge for many poetry contests and festivals. What is the tendency today when it comes to writing poetry? What do people write about the most?

Cristina Botîlcă: Ați făcut parte din juriu pentru numeroase concursuri și festivaluri. Care este tendința în ziua de azi când vine vorba de a scrie poezie? Despre ce scriu oamenii cel mai mult?

Maggie Butt: Yes, I have judged many

Maggie Butt: Da, am făcut parte din

competitions, and I attend many readings and read a lot of poetry. And I would say that people are still writing the most about the big themes of love and death. After the timeless subjects of love and loss come other universal topics: memory and the loss of memory are becoming more and more common; and there are always a lot of war poems and nature poems. There tend to be a fair smattering of poems which I think people have targetted at me as a judge: history poems, narrative poems, poems with feminist and human rights themes, which tackle the huge question of why the human race can be so ghastly and inhumane. There is an increasing number of eco-poems on the climate crisis. And sometimes there are spiritual poems, gently probing at the mysteries of being alive. I look for poems which tackle old subjects in a fresh, new way, with a real love of language. When a poem takes me by the hand, I do not want to know where I am going, I want it to surprise me, as hopefully, it surprised the poet.

Cristina Botîlcă: "Lipstick", "Lying-In", "The New Mothers", "The Shape of It", "My 'Second Life'". I feel like these are addressed to mostly women. Was that your initial intention?

juriu la multe competiții și particip la multe cercuri de poezie și citesc multă poezie. Aș putea spune că oamenii încă scriu despre marile teme ale iubirii și morții. După nemuritoarele subiecte ale dragostei și despărțiții, vin alte aspecte universale: memoria și pierderea ei devin din ce în ce mai comune; și există întotdeauna multe poeme despre război și natură. Există tendința ca oamenii să îmi trimită mie în mod special câteva poeme ca să le evaluez: poeme istorice, poeme narative, poeme cu teme feministe și despre drepurile omului, care abordează marea întrebare: de ce rasa umană poate fi așa înfiorătoare și inumană? Există un număr din ce în ce mai mare de poeme ecologiste, care discută criza climatică. Și, uneori, poeme spirituale, care cercetează cu timiditate misterele vieții. Eu caut poezii care abordează subiecte vechi într-o manieră nouă, cu o dragoste adevărată pentru limbaj. Când un poem mă ia de mână, nu vreau să știu unde merg, vreau să mă surprindă așa cum, sper eu, l-a surprins pe poet.

Cristina Botîlcă: „Ruj", „Lăuzie", „Proaspetele Mame", „Forma Ei", „,A Doua Viață' a Mea". Simt că acestea se adresează în special femeilor. Aceasta a fost intenția inițială?

Maggie Butt: All these poems except "Lipstick" are autobiographical, so cannot help having a female slant, but I do not have any particular audience in mind when I am writing. In fact, I think it is rather important that men are given insight into a woman's perspective! And if you read them without knowing my gender, I think "Second Life" and many others of my poems could be from a man's point of view. "Lipstick" came out of a chance remark made in a lecture about war photographer Jenny Matthews noticing that in the war zones of Bosnia and Afghanistan women favoured bright red lipstick. I checked that out with the Max Factor archivist, who confirmed that the same was true during the Second World War. I did not have any particular readership in mind. Poems come with a line, a thought, an idea and then more words start to coalesce around that nugget, like rolling a snowball. Then of course they have to be edited, reworked, shaped. The only focus is on the words themselves. I take most of my poems to a workshop group (a UK Poetry Society "stanza" group) for criticism and comment. That group is predominantly women, but there are always a few men, and their view is particularly welcome. I have noticed that female magazine editors often like my work and publish it, but I

Maggie Butt: Toate aceste poeme, exceptând „Ruj", sunt autobiografice, așa că nu se poate să nu aibă un aer feminin, însă nu mă gândesc neapărat la un anumit segment de cititori când scriu. De fapt, cred că este important ca bărbații să aibă posibilitatea de a înțelege perspectiva unei femei! Și dacă le citești fără să știi că eu sunt femeie, cred că „,A Doua Viață a Mea" și multe alte poeme pot fi privite din perspectiva unui bărbat. „Ruj" a apărut în urma unei observații făcute în timpul unui curs despre fotograful de război Jenny Matthews, care a observant că, în zonele de război din Bosnia și Afganistan, femeile se dădeau mai mult cu ruj roșu-aprins. Am verificat această informație cu ajutorul arhivistului de la Max Factor, care mi-a confirmat că acest lucru se petrecea și în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Nu m-am gândit neapărat la un anumit gen de cititor. Poemele apar de la un vers, un gând, o idee, apoi mai multe cuvinte încep să se închege în jurul acelei bucățele, ca un bulgăre de zăpadă care o ia la vale. Apoi, bineînțeles, trebuie editate, șlefuite, rafinate. Cuvintele sunt singurul punct de interes. Prezint majoritatea poemelor mele în cadrul unui atelier (un grup de poeți de la Societatea Britanică de Poezie) pentru critică și comentarii. Grupul este format în mare

am also published by many men. There are far fewer women editors than men. Two out of my five book editors have been men, three women. So perhaps without intending it, my work appeals more to women!

parte din femei, însă mereu există și câțiva bărbați, iar opiniile lor sunt binevenite. Am observant că femeile care sunt editori de revistă apreciază adesea scrierile mele și le publică, dar sunt publicată și de mulți bărbați. Există mult mai puține femei-editor decât bărbați. Din cei cinci editori ai cărților mele, doi sunt bărbați și trei, femei. Așadar, probabil că în mod neintenționat, scrierile mele sunt mai apreciate de femei!